

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ

ВІСТНИК.

КНИЖКА III.

За март 1901 року

Зміст третьої книжки,

за март 1901 року.

РІЧНИК ЧЕТВЕРТИЙ, ТОМ ТРИНАЦЯТИЙ.

	Стор.
<i>Маруся Богуславка</i> , П. Куліша, (кінець)	238—262
<i>Гречаники</i> , оповіданє Ганни Барвінок	263—283
<i>Із оповідань Олекси Кузьми:</i>	
I. На посаді	284—304
<i>По закону</i> , оповіданє Ів. Федорченка	305—320
<i>Із поетичної спадщини:</i>	
I. У море, недрук. вірш Ю. Федьковича	321
II. До дядька Прохора Коваля, недрук. вірш Ст. Руданського	321—323
<i>Маруся</i> , оповіданє В. Г. Короленка (кінець)	324—351
<i>Із дрібних нарисів:</i>	
I. Пестрий птах, Еріха Гартлебена	352—354
II. Палкий роман, Марсея Прево	354—359
<i>Із поезій Мікеля Анджельо</i>	360

<i>Мик. Михайловский</i> і його значінє в російській літературі, проф. Мик. Карєєва	153—160
<i>О. Антін Петрушевич</i> . Ювілейна сільветка, дра Івана Франка	171—192
<i>Видання коштом Івана Череватенка і премії його імени Б. Грінченка</i>	193—200
<i>Маруся Богуславка в українській літературі</i> . Історично-літературний нарис, С. Томашівського (Дальше буде)	201—208
<i>Хроніка і бібліографія</i>	209—228

торговля, бігає лише в двох або трьох дуже простих красках. Розміркуй також далі, чи се розумно і розважно, визначати ся отак своїм зверхнім строем перед иньшими і чи то заздрість, чи насміх, передовсім звертати на себе особливу увагу.

Птах розняв широко довгий, заострений дзьоб, але не сказав ані слова, тільки стулив його знов. Його малі сиві очи сьвітили немов з внутрішнього вдоволення; він схилив голову трохи на бік і моргав привітно до старого моряка.

Той мовив далі: — І цілком дивно перевернені видають ся мені ще ті два довгі, тонкі, закручені пера, що хитають ся на твоїй голові сюди й туди, немов би хотіли кпнати собі з усього, що стоїть сильно! Дай собі їх тепер передовсім найборше обтяти.

-- Так думаєш? — спитав птах. — І щож би я робив потім?

— Се маю тобі сказати. Маю тут добру і хосенну смолу, якою обливаю дошки мого човна, щоб не гнили. Нею хочу обсмо-лити твої крила і так згасити їх сьвітляні краски. Буде тоді у тебе краска крука і так будеш міг остати гостем на моім човні, бо маю ще дещо обговорити з тобою.

Тоді сказав птах: — Дякую за твою добру волю і розумну раду. Я собі чемний і сумирний птах і певно підчинив би ся радо порядкови, який панує тут на твоім човні і в твоїй розважній голові -- як би мені сего було треба. Однак я не потребую більше твоєї гостинности. За той час нашої розумної розмови відпочив я вже досить і мої сили скріпили ся до нового лету. Бувай здоров!

І з пустим скрегогом розпростер пестрий птах свої довгі, блискучі крила, підняв ся і полинув у синє вечірне небо.

Моряк станув ні в сих ні в тих. Хотів глядіти за птахом, але не міг, бо сонце осліплювало його очи.

Тоді приткнув палець до носа і подумавши здорово, сказав до себе: — Дивно, які дотепні ті птахи. Але се мабуть походить із того, що вони вміють літати.

Переклав М. Я.

II. Палкий роман.

Марселя Прево.

Замок де-Рош в Турені. Кінець літніх ферій. Кімната молоді дівчини Жюлі де-Лекуртуа, одинокої доньки властителей замку; вона шіснацяти-літня, тонка і гнучка, з великими невинними очима,

приготовлює нічну туалету, виглядає незвичайно гарно в шляфрочку із крепона барви тауве і з розпущеною грубою русявою косою. Намість положити ся в маленьке ліжко в стилю Людвіка XVI із білого лякерованого дерева, з голубими занавісами, вона підходить до дверей, що вели в сусідню кімнату, відхиляє їх і говорить :

— Жанно, йдеш ?

— Так, любко...

По хвильці з'являєть ся в кімнаті Жюлі другий крепоновий кафтаник барви тауве, що прикриває ніжні форми маленької, кругленької блондинки, Жанни Емері, подруги Жюлі із пансіона, одних із нею літ, з якою вона ніколи не розлучаєть ся, навіть в часі ферій.

Таємничо і з незвичайною повагою підходять вони обі до бюрка, що стояло серед кімнати. Жюлі де Лекуртуа відчиняє великий рукопис, якого окладинки завинені білим папером. На першій стороні стоїть такий напис :

„ОПАМЯТАЛАСЬ!“

Великий палкий роман

твір

Анґерон де-Кастельжалю.

Жюлі де-Лекуртуа перевертає якийсь час рукопис. Її подруга Жанна глядить на неї радісно. Лише вона, вірна приятелька, знає велику тайну: в Анґерона де-Кастельжалю русява довга коса, кругленькі груди і шляфрок барви тауве; автор роману „Опамяталась“ ніхто иньший, як сама Жюлі, а той великий палкий роман, доведений уже до 103 сторони, то тайний плід ферій. Під прикривкою писання листів або виучування лекцій замикаєть ся кожного дня Жюлі на якийсь час у своїй кімнаті на самоті з дорогоцінним зошитом, а вечером, коли всі в замку сплять і всі двері позамикані, вона відчитує Жанні Емері сторінки, написані за дня.

Жанна запитує :

— Ти написала головну сцену ?

— Так, — відповідає Жюлі.

— До того часу, як...

— Так... Слухай.

Подруги сідають.

Жюлі (*відкашлює злегка і читає*). „Капітан Максим не помилив ся. Викликане вражінє Марґарити“...

Жанна (*перериваючи*). На.

Жюлі. Як? На?... (*порозумівши*). Ах так, правда (*поправляє*)... „викликане на Марґариту де-Вірен було страшне. Їй було досить увидівши його раз, аби“...

Жанна (*перериваючи*). Увидіти один раз, аби...

Жюлі (*розсерджена*). Не перебивай же мені кожної хвилі, або я перестану читати. То нестерпуче вкінці, ті вічні прищипки задля граматики..

Жанна (*несміливо*). Та... ніяк же лишати помилки...

Жюлі. Помилки... По перше се не помилки. В друкарні поправлять їх. Помилки зрештою подібують ся у всіх книжках... ь... (*нагадує собі*) у Буальо... мадмуазель Зинаїди Фльоріо, всюди...

Жанна. В дійсности се правда. Читай дальше.

Жюлі (*читає*)... „увидівши один раз, аби полюбити. Вона повернула домів до своєї матери в такім стані, якого не можна описати. Який він гарний! — думала вона. — Як гарно лежить на нім мундур! Які у нього красні руки! Як гордо закручені до гори його розкішні вуса! Мужність написана огненними рисами на його лиці повішенника“...

Жанна. Я не розумію, чому повішенника?

Жюлі. Як? Ти не знаєш? Так усе говорять про людей, страшних із виду, розбійників...

Жанна (*переконана*). А!

Жюлі (*читаючи*). „Розгорячена тими думками вона кинулась до ніг Розятого і просила в Него вийти заміж за капітана. В противному разі вона почувала себе здібною до найстрашнійших дурниць, навіть дозволила би себе викрасти“... (*до Жанни*). Гарно? Скажи!

Жанна. То страшно. То такий роман, якого не можна давати кождому в руки.

Жюлі (*гордо*). А, бачиш! (*Читає*). „Настала ніч. Вона покрила своїм темним покровом долину Люаре. На небі не було ні одної звізди. Сніг покрив виднокруг своїм холодним покривалом. Марґарита вийшла із своєї кімнати. Вітер гуляв дико по коритарях оселі“...

Жанна (*блідніючи*). Жюлі, я бою ся. Чого ти пишеш такі страшні річі? (*Підсуваєть ся з кріслом до Жюлі*).

Жюлі (*читає даліше*)... „Дико гуляв по коритарах оселі. З якої причини вийшла Марґарита з кімнати і пішла на терасу прохувати ся на тім ледовім вітрі? Її тягла таємнича сила... Але що робив капітан Максим?“...

Жанна (*дрожучим із зворушеня голосом*). Він там?

Жюлі. Де там?

Жанна. В парку коло дому?... Я думала. Читай скорше. Боже, як то гарно...

Жюлі. „Капітана тягла також таємнича сила до молодої дівчини, якій він... (*вагаєть ся, потім певно*) на яку він викликав таке вражінє. В одинайцятій годині в ночі він казав осідлати свого Артобана і поїхав під замок. Брама парку була замкнена“. (*Жюлі затримуєть ся, аби викликати сильнійший ефект*).

Жанна. Що він буде робити?

Жюлі (*береть ся читати*)... „Максим зліз із коня і став стукати набитим револьвером до дверей вартівні. Переляканий сторож отворив. „Слухай, — сказав капітан, — як промовиш слово, я всаджу тобі кулю в лоб із того револьвера; якже пустиш мене, маєш сто тисяч франків банкнотами“.

Жанна. Ти повинна би сказати: триста тисяч.

Жюлі. Чому?

Жанна. Сто тисяч... дасть тільки три тисячі франків доходу... а преці сторож позбуде ся місця.

Жюлі (*поправляючи*). „Маєш триста тисяч франків банкнотами“. Сторож згодив ся, капітан сів на коня і вїхав до парку. Сьвітло, що блимало з вікон Марґарити, було для нього до-рогосказом“... (*до Жанни*). Тепер, упереджаю тебе, буде не-подоба. Слухай уважно. Ся сцена вдала ся мені знаменито; то мій жанр: цілком Жорж Занд, лише більше натуральна.

Жанна. Даліше.

Жюлі. „Нараз Марґарита, що стояла при балюстраді тераси, яка підносила ся понад Люаре, почула шум коня, що плив по ріці“...

Жанна. Ти знаєш, що Люаре не ріка, але то не значить нічого; читай даліше.

Жюлі. „Вона!“... крикнув Максим. Вона пізнала його і прочула крізь сумрак ночі. За хвильку він був у її обіймах...

Жанна (*боязко*). А кінь?

Жюлі. Чекай! *(читає)*. „Капітан лишив свого коня в низу тераси, що виходила в долину Люаре... Піднісшись на стременах, він досягнув таким чином балюстради і міг обміняти ся з Марґаритою пристрасними пестощами. *(Жанна слухає задихаючись. Жюлі читає далше)*. Вона обгорнула його своїми сьвіжими, білими руками, покрила його своїм довгим волосем; її великі голубі очі горіли палкою любовю і тим жаром, що перемагає всі натуги волі, всі тонкості думки. Капітан прилип своїми устами до тої чаші“...

Жанна *(неспокійно)*. То твоє?

Жюлі *(змішана)*. Так, певно. — А чогож ти питаєш?

Жанна. Тому що... я не знаю... мені здається, що я десь то читала... В червоній книжці, що ти взяла потайно з нашої бібліотеки минулих ферій...

Жюлі. Правда, я трошки повиписувала з тої книжки.. з „Індіяни“... під хвилю, в якій Раймонд обіймає Негритянку. Але я все змінила. Там написано: „своїми сьвіжими темними руками“ і „її великі чорні очі“... А крім того становище инше. В „Індіяні“ стоять обоє в кімнаті пані Дельмар. А в моім романі він на кони, а вона на терасі. Се становище зовсім нове.

Жанна *(переконано)*. То правда.. Чи сцена скінчена?

Жюлі. Очевидно, що ні! Найліпший кінець.

Жанна. Читай скорше кінець.

Жюлі. „Вітер не переставав вити між деревами парку і примушував дрожати Люаре, що текла під терасою. Нараз загуділи два удари на сусідній звінниці. „Друга година! — крикнула Марґарита. — Я мушу вертати до своєї кімнати“. — „Прощавай, моя люба, — відповів капітан. — Я ніколи не забуду чарівних хвилин, пробутих з тобою. Прощай або лінше до побаченя“. І піднісшись останній раз на стременах, він поцілував її пристрасно в уста“...

Жанна *(з обуренєм)*. О!

Жюлі *(усміхаючись)*. Правда, що то страх неподібно!

Жанна. Поберуть ся вони по крайній мірі?

Жюлі. Ні. Вона хотіла би, але капітан не схоче. Він залюбить ся в Американці.

Жанна (*зидумливо*). Як гарно бути мужчиною!... (*Приздумують ся. Жюлі ховає свій рукопис до шубляди під ключ. Жанна йде поволи до своєї кімнати*).

Жюлі. Ти йдеш спати?

Жанна. Так. Знаєш, у тебе великий талант.

Жюлі. Правда, ти думаєш? Чи то також так красно, як у Жорж Занд?

Жанна (*роздумує одну хвилину, аби видати справедливий осуд*). Я думаю, що твій роман більше неподібний, але взагалі він ліпший.

Жюлі (*пристрасно*). Як би я бажала надрукувати його в якому-небудь журналі... Ти не маєш такого бажання?

Жанна. Ні. Я бажала би бути любленою таким чоловіком, як капітан. (*Обі молоді дівчата мріють*).

Жюлі. Прощавай. Я лягаю.

Жанна. Я піду молити ся.

Жюлі. Я вже помолила ся.

(*Цілують ся обі. Жанна замикає за собою двері. Жюлі лягає*).

Переклав

В.

